

La imatge pública de la immigració a les sèries de televisió

**Xavier Ruiz Collantes, Joan Ferrés, Matilde Obradors,
Eva Pujadas i Oliver Pérez**

- *Quan la ficció televisiva recrea la realitat, projecta imatges, estereotips i marcs de referència que influeixen en la ciutadania. Per aquest motiu el seu paper és molt important a l'hora de construir i crear imaginaris sobre col·lectius específics, com ara la immigració. En aquest article es presenten els resultats d'una anàlisi comparativa de la imatge pública sobre la immigració en les sèries de producció espanyoles i catalanes, sobre la procedència, els trets físics i de caràcter, els estereotips i el rol de les persones immigrades dins les sèries de ficció, així com les estructures narratives de què formen part. Segons els autors de la recerca, una gestió adequada de la imatge de la immigració a la ficció televisiva requereix un qüestionament constant i una anàlisi profunda dels continguts i valors que es transmeten.*

Paraules clau

Televisió, immigració, imatge pública, ficció televisiva, Espanya, Catalunya

**Xavier Ruiz Collantes, Joan Ferrés, Matilde Obradors,
Eva Pujadas i Oliver Pérez**

Membres del grup de recerca UNICA/UPF

1. Introducció

En aquest article presentem els resultats principals d'una recerca al voltant de la imatge que projecten les sèries de televisió de les cadenes d'àmbit estatal i de Televisió de Catalunya sobre els immigrants. Aquest estudi forma part d'un projecte de recerca més ampli, titulat *La televisión y la construcción de una imagen pública de la inmigración en España*, finançat pel Ministeri de Ciència i Tecnologia¹.

Aquesta part de la investigació se centra a estudiar com afecta la ficció televisiva als processos de creació d'imaginaris i prototips socials que influeixen en la forma que té el públic de percebre, pensar i viure la realitat social, en particular la manera com les telesèries de producció espanyola i catalana incideixen en la construcció d'una imatge pública de la persona immigrada, així com de les problemàtiques derivades dels processos d'immigració.

Amb aquest propòsit, es va plantejar una metodologia d'anàlisi fonamentada en la semiòtica narrativa que abordés les característiques dels immigrants que apareixen en les sèries, així com els rols narratius que exerceixen en cadascuna de les trames.

1. 1. Metodologia

La metodologia elaborada per a aquesta recerca es va materialitzar en una graella d'anàlisi. Aquesta graella, que adjuntem com a annex, va ser implementada com a base de dades informàtiques, i ofereix tres blocs d'informació fonamentals:

- El primer bloc d'anàlisi correspon a la definició de les característiques de la persona immigrada: com és físicament, quin tipus de trets temperamentals se li poden atribuir, d'on prové, etc.
- El segon bloc d'anàlisi tracta sobre la definició de les seves accions: per exemple, quines són les motivacions

que guien la seva intervenció, quin tipus de capacitats aplica per desenvolupar l'acció, quina mena d'accions desenvolupa i, finalment, quins són els estats finals o resultats de l'acció que porta a terme la persona immigrada. Efectivament, la construcció pública de la imatge de la persona immigrada no consisteix en una simple qüestió de càsting: quin tipus d'actors encarnen els immigrants i com són, sinó també a través d'allò que fan. En aquest sentit, la imatge dels immigrants que es construeix en les sèries de ficció no resulta la mateixa si, per exemple, desenvolupen activitats legals (treballen en un bar, són futbolistes) o il·legals (màfia, prostitució), si exerceixen rols directius o són treballadors subordinats o bé si es guien per motivacions de tipus passional o econòmic.

- Finalment, el tercer bloc d'anàlisi serveix per caracteritzar la imatge de la persona immigrada en funció del rol narratiu que aconsegueix en la trama, i de la relació que estableix amb la resta de rols narratius que apareixen en les trames. Així, s'analiza el context d'aparició de la figura de la persona immigrada en relació amb la resta de categories narratives. És a dir, quan la persona im-

migrada adopta el paper de protagonista de l'acció, quin tipus d'objectius sol buscar?, qui l'ajuda a aconseguir-los?, a qui s'ha d'enfrontar?, etc. Aquesta informació resulta especialment rellevant per completar la imatge construïda sobre la persona immigrada perquè permet concebre-la en un entorn d'actuació més ampli, que contribueix a caracteritzar de forma més aviat implícita però igualment significativa la imatge de la persona immigrada.

1. 2. Mostra analitzada

El corpus analitzat comprèn les sèries de producció espanyola i catalana amb participació d'almenys un personatge que representa una persona immigrada que van ser emeses durant tota una temporada televisiva, la temporada 2002-2003. Les sèries analitzades i el nombre de trames de cadascuna responen a la taula 1.

A través de les sèries que es poden observar i dins de la temporada seleccionada es van determinar com a unitats d'anàlisi totes les trames que contenien almenys un personatge que representava una persona immigrada en algun rol narratiu. El concepte *rol narratiu* s'associaria a una

Taula 1. Sèries analitzades i el nombre de trames. Temporada 2002-2003

Àmbit de difusió	Cadena	Sèrie	Nombre de trames per sèrie	Nombre de trames per cadena	Nombre de trames per àmbit de difusió
Cadenes d'àmbit estatal	Tele-5	<i>El comisario</i>	12	23	41
		<i>Hospital Central</i>	4		
		<i>Los Serrano</i>	3		
		<i>Javier ya no vive solo</i>	2		
		<i>Siete vidas</i>	2		
	Antena 3	<i>Un paso adelante</i>	11	17	
		<i>Policías</i>	5		
		<i>Código fuego</i>	1		
	TVE-1	<i>Ana y los siete</i>	1	1	
Televisió de Catalunya	TV3	<i>El cor de la ciutat</i>	12	25	25
		<i>Majoría absoluta</i>	11		
		<i>Setze dobles</i>	2		

funció específica que desenvolupa un personatge dins de l'estructura narrativa d'una trama, amb el benentès que un personatge no equival a un únic rol narratiu, sinó que un personatge pot desenvolupar diverses funcions narratives dins d'una mateixa trama.

Quant a les cadenes que van emetre ficció seriada de producció pròpia en la temporada analitzada, TV3 és la que presenta una quantitat més elevada de trames amb participació d'algun personatge que representa una persona immigrada (25 trames), però cal tenir en compte que gairebé totes les trames corresponen a la sèrie *El cor de la ciutat*, que comptava amb una periodicitat diària en l'emissió dels seus capítols, a diferència de la resta de sèries. D'altra banda, destaca la mínima presència d'immigrants en la ficció seriada de Televisión Española, amb només una trama.

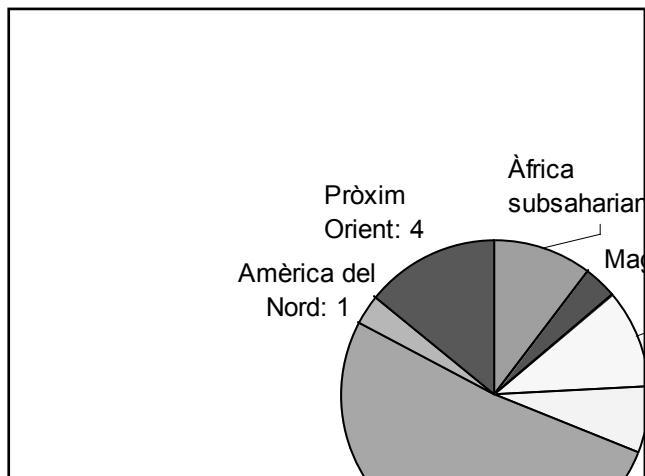
2. Anàlisi dels resultats

2. 1. Quantificació i descripció de les característiques dels personatges que representen immigrants

2. 1. 1. Cadenes d'àmbit estatal

En les 41 trames de sèries de producció espanyola analitzades hi ha 29 personatges que representen immigrants i un total de 86 rols narratius interpretats per immigrants.

Gràfic 1. Origen dels personatges immigrants a les sèries de cadenes d'àmbit estatal

El personatge més recurrent és un jove cubà de la sèrie *Un paso adelante*, anomenat Pavel. Del total de 86 rols narratius exercits per immigrants, el personatge de Pavel en representa 20, una xifra molt alta que es deu, fonamentalment, al fet que és l'únic immigrant del corpus referent a les cadenes d'àmbit estatal que actua com a personatge fix i amb notable protagonisme a la sèrie a la qual pertany.

A continuació, plantejem els resultats de l'anàlisi quant a la caracterització dels personatges que representen immigrants en les sèries espanyoles de difusió estatal, sense entrar encara en les estructures narratives, que abordarem més endavant.

- **Origen:** Per començar, el gràfic 1 posa de manifest el gran predomini de personatges que representen immigrants procedents d'Amèrica Llatina en les tele-sèries de producció espanyola durant la temporada analitzada. D'altra banda, cal relativitzar la rellevància dels quatre personatges amb origen al Pròxim Orient, ja que tots pertanyen a un sol capítol, on apareix una família del Kurdistan.

És especialment destacable el fet que dels quatre personatges d'origen africà, tres són subsaharians i només en trobem un de magribí, la qual cosa resulta paradoxal respecte al fenomen de la immigració en la realitat social espanyola. Així mateix, crida l'atenció l'absència de personatges que representen immigrants d'origen asiàtic, en contrast amb la presència important d'immigració xinesa a Espanya.

- **Trets físics:** Pel que fa als trets físics dels personatges que representen immigrants, cap raça predomina clarament sobre les altres; la majoria de personatges es troben en una edat adulta, entre els 18 i els 40 anys, i, quant al gènere, es detecta un lleuger predomini de personatges masculins.

- **Caràcter:** El caràcter dels personatges que representen immigrants, segons el corpus analitzat, sol respondre a tres variables fonamentals, associades als camps semàntics següents:

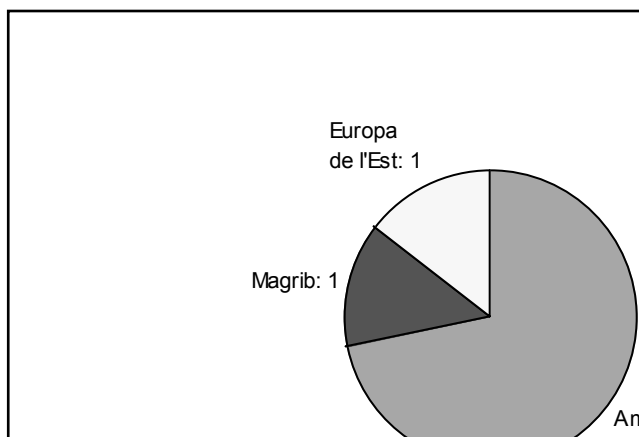
- Extravertit/da
- Seductor/a
- Ensarronador/a

En funció de l'origen, es desprèn dels resultats que els personatges llatinoamericans són seductors, extravertits i, en menor mesura, ensarronadors, mentre els personat-

ges d'origen africà queden fonamentalment adscrits al caràcter ensarronador. Respecte als immigrants europeus, els procedents de l'Europa de l'Est solen ser intel·ligents i ensarronadors i, en canvi, els originaris de l'Europa occidental són orgullosos, tradicionalistes, ambiciosos o tossuts. Els personatges del Pròxim Orient es caracteritzen amb trets fonamentalment passionals, com la gelosia o la infidelitat amorosa. Finalment, l'únic personatge immigrant dels Estats Units és definit com a arrogant i patriòtic.

- **Tipologies d'actuació:** Pel que fa al marc d'actuació característic amb què es perfila el personatge que representa una persona immigrada, destaca la presència pública gairebé nul·la dels immigrants, que acostumen a actuar en l'àmbit personal o professional i gairebé mai com a actors socials o polític/institucionals. Respecte a les professions, les ocupacions més recurrents de la persona immigrada són les relatives al sector serveis, a activitats il·legals o al marge de la legalitat (delinqüència, prostitució, etc.) i a espectacles (circ, futbol, etc.).
- **Entorn:** L'anàlisi dels entorns on transcorre l'activitat dels personatges que representen immigrants ofereix dades molt similars a les de les tipologies d'actuació, tot i que amb un grau més elevat d'àmbits públics. Malgrat això, cal destacar que en algunes esferes públiques registrades, la persona immigrada hi participa o hi assisteix per obligació o sota alguna mena de pressió —a causa d'una detenció, per sospites de culpabilitat en algun fet delictiu, etc.

Gràfic 2. Origen dels personatges que representen persones immigrades a les sèries de TVC

2. 1. 2. Televisió de Catalunya

La mostra d'anàlisi sobre les telesèries catalanes de producció pròpia comprèn totes les trames de les sèries de TVC que compten amb la presència d'algun personatge que representa una persona immigrada en la temporada analitzada. Així, en les 25 trames seleccionades es van trobar set personatges que representaven immigrants i un total de 50 rols narratius realitzats per aquests personatges. Els personatges més significatius en la temporada analitzada són Huari i Nelson a *El cor de la ciutat*, Jairo i Kòstia a *Majoria absoluta*, i Alexei a *Setze dobles*. Tot i que numèricament la quantitat de personatges que representen immigrants en les sèries de TVC és inferior a la de les cadenes d'àmbit estatal, cal tenir en compte que a les sèries catalanes aquests personatges solen tenir la condició de personatges fixos, la qual cosa fa que, quantitativament, la mostra sigui inferior però, en termes qualitius, pugui oferir resultats prou significatius.

- **Origen:** En el gràfic 2 podem observar l'origen dels personatges que representen immigrants en les trames de la mostra referent a les sèries catalanes. Es posa novament de manifest el predomini de personatges que representen immigrants procedents d'Amèrica Llatina, en aquest cas amb tres personatges d'origen equatorià i dos de cubans. Tot i així, cal assenyalar que el "pes" de dos dels personatges equatorians és moderat, ja que, de fet, un d'ells no apareix físicament en imatge. Pel que fa als països d'origen de la resta de personatges, hi trobem un marroquí i un rus. D'altra banda, igual que en les cadenes d'àmbit estatal, resulta significatiu el fet que no hi aparegui cap immigrant asiàtic, tenint en compte la important presència de la immigració xinesa no només al conjunt d'Espanya sinó també a Catalunya. Tampoc no hi trobem immigració de l'Àfrica subsahariana, ni personatges originaris de l'Europa occidental, i tampoc del Pròxim Orient i de l'Orient Mitjà.
- **Trets físics:** Pel que fa als trets físics dels personatges que representen immigrants, cap raça predomina clarament sobre les altres, i la majoria de personatges es troben en una franja d'edat entre els 25 i els 35 anys. Quant al gènere, destaca un predomini clar de personatges masculins, en una relació de 6 a 1.
- **Caràcter:** El caràcter dels personatges que representen

immigrants, segons la mostra de trames de sèries catalanes, sol respondre als camps semàntics següents:

- Generós
- Extravertit
- Seductor
- Ensarronador

En funció de l'origen, començant pels personatges que representen immigrants d'origen llatinoamericà: Jairo, l'equatorià de *Majoria absoluta*, presenta totes quatre característiques en capítols diferents, i Nelson, el cubà d'*El cor de la ciutat*, la seducció i l'extraversió. Huari, el magribí de la mateixa sèrie, és generós, es tracta d'un personatge descrit de forma força positiva, que transmet el valor de la confiança. Finalment, el rus Alexei, de *Setze dobles*, respon en diverses ocasions a les variables de generositat i seducció.

- **Tipologies d'actuació:** En aquest aspecte, els resultats en l'àmbit català de difusió són similars als de les cadenes d'àmbit estatal, atès que cap dels personatges que representen immigrants exerceix cap càrrec públic ni cap acció puntual com a representant social, polític o institucional.

Dins de l'àmbit privat, en la distinció entre la tipologia personal i la professional, els personatges que representen immigrants es caracteritzen molt més sovint en funció de relacions personals que no pas per la seva dimensió professional. Destaca especialment, en les telesèries catalanes, l'èmfasi que es posa a projectar la integració dels immigrants en l'àmbit familiar, sobretot a *El cor de la ciutat*.

- **Entorn:** En l'entorn on actuen els personatges que representen immigrants té un clar predomini l'esfera privada, sobretot l'àmbit familiar, i només en un cas trobem l'esfera institucional: un jutjat. Pel que fa als espais d'actuació, en coherència respecte als resultats anteriors, la casa és l'espai on la persona immigrada apareix amb més freqüència. Tot i així, es troba un major nombre de referències d'àmbit laboral pel que fa als espais físics que no pas a les classificacions sobre les esferes d'actuació. Això ve donat perquè les esferes d'actuació estan més estretament relacionades amb el contingut de la trama, i els espais físics on veiem la persona immigrada no ho estan necessàriament.

2. 1. 3. Anàlisi comparativa

A través de la comparació entre les característiques dels personatges que representen immigrants de les sèries de producció espanyola i els de les catalanes podem recollir algunes observacions especialment significatives, algunes de les quals desenvoluparem amb més detall en l'apartat de conclusions:

- Les sèries catalanes atorguen un paper més rellevant en el seu repartiment fix als personatges que representen immigrants que no pas les sèries de cadenes d'àmbit estatal.
- La caracterització física dels immigrants a les telesèries observades sol respondre a dos trets compartits per les cadenes d'àmbit estatal i TVC: una edat jove, aproximadament entre els 20 i els 40 anys, i el predomini del gènere masculí, sobretot en els personatges que representen immigrants de TVC.
- Pel que fa a l'origen dels personatges que representen immigrants, destaca el predomini de l'origen llatinoamericà tant a les sèries d'àmbit estatal com a les catalanes. En canvi, ni a les sèries de les cadenes d'àmbit estatal ni a les de TVC apareix cap personatge que representi una persona immigrada d'origen asiàtic. D'altra banda, cal ressaltar la presència escassa d'immigració magribina en les sèries de producció espanyola, en contrast amb la rellevància de Huari a *El cor de la ciutat*, en el marc de TVC.
- Les sèries de producció espanyola i també les catalanes coincideixen a recórrer molt sovint als trets de caràcter extravertit, seductor i ensarronador en la descripció dels personatges que representen immigrants, però la ficció seriada catalana es distingeix per assignar-los també amb bastant freqüència la característica de generositat, la qual cosa aporta una pinzellada de caire més positiu a aquest tipus de personatges.
- En la mostra analitzada, el personatge que representa una persona immigrada en la ficció seriada catalana té, a l'igual de la ficció seriada espanyola, una presència pública nul·la o pràcticament nul·la.
- La integració familiar dels personatges que representen immigrants resulta més accentuada en les sèries catalanes que no pas en les d'àmbit estatal, mentre que les sèries espanyoles projecten una imatge dels immigrants més lligada al món laboral. Tot i així, cal tenir en compte

la tendència general de les sèries de producció espanyola a posar èmfasi en les esferes professionals, diferent de la tradicional rellevància de l'àmbit familiar i domèstic en la ficció seriada catalana.

2. 2. Rols narratius dels immigrants

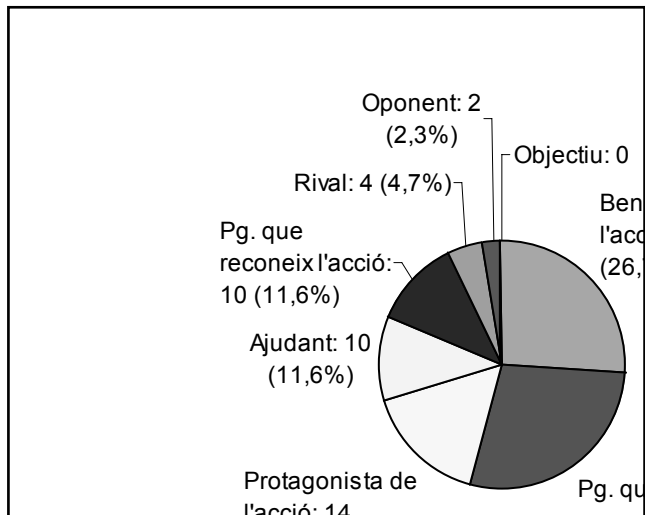
2. 2. 1. Tipus de rols narratius

Amb l'objectiu d'analitzar quins rols narratius s'assignen als immigrants en les trames de la mostra, es va recórrer a categories de la semiòtica narrativa, a les quals, en funció d'interessos particulars de la recerca, es van incorporar algunes lleugeres distincions. Per facilitar la lectura no utilitzem els termes teòrics corresponents, però mantenim les mateixes categories analitzades, que correspondrien als rols narratius següents:

1. Protagonista de l'acció: el personatge que porta a terme l'acció principal de la trama per aconseguir un objectiu determinat.
 - 1.1. Protagonista de l'acció que actua per a si mateix: el tipus de protagonista de l'acció que pren la iniciativa per resoldre per a si mateix un problema, un desig, etc.
 - 1.2. Protagonista de l'acció que actua per a un altre: el tipus de protagonista de l'acció que tendeix a beneficiar un altre personatge.
2. Personatge beneficiari de l'acció del protagonista: el personatge al qual tendeix a beneficiar el protagonista de l'acció.
 - 2.1. Beneficiari "passiu": el tipus de beneficiari de l'acció principal de la trama que no exerceix cap altre rol narratiu en la mateixa trama, sinó que es manté al marge.
 - 2.2. Beneficiari "actiu": el tipus de beneficiari de l'acció del protagonista que exerceix algun altre rol narratiu en la trama, generalment encarregar la missió i/o agrair o criticar l'actuació del protagonista al final de la trama.
3. Personatge que encarrega la missió: el personatge que sol·licita la recerca d'un objectiu al protagonista de l'acció a l'inici de la trama.
4. Ajudant del protagonista de l'acció: el personatge benefactor, que facilita d'alguna manera la consecució de l'objectiu per part del protagonista de l'acció.
5. Oponent del protagonista de l'acció: el personatge que s'interposa en el camí del protagonista de l'acció i li dificulta la consecució del seu objectiu.

Gràfic 3. Rols narratius dels immigrants a les sèries de cadenes d'àmbit estatal

(Sobre un total de 86 rols narratius exercits per immigrants)

6. Rival del protagonista de l'acció: el personatge que ambiciona el mateix objectiu que el protagonista de l'acció i se situa en una relació de competència respecte al protagonista.
7. Personatge que reconeix l'acció del protagonista: el personatge que, al final de la trama, agraeix o recrimina la tasca del protagonista de l'acció.
8. Objectiu del protagonista de l'acció: allò que el protagonista vol aconseguir per al beneficiari de les seves accions, que pot ser ell mateix o bé un altre personatge.

2. 2. 2. Cadenes d'àmbit estatal

Els primers resultats significatius que ofereix l'anàlisi dels rols narratius parteixen d'una quantificació general dels rols que desenvolupen els personatges que representen immigrants. En el gràfic 3 podem observar aquests resultats en referència a les cadenes d'àmbit estatal.

Com es pot observar, els immigrants apareixen en les sèries de difusió estatal més de la meitat de vegades com a beneficiaris de l'acció principal de la trama o com a personatges que encarreguen la missió al protagonista de l'acció. Cal assenyalar que el personatge que encarrega la missió és una figura que coincideix sovint amb la figura del beneficiari de l'acció, aquí en 15 dels 23 registres, on una persona immigrada encarrega, en benefici propi, una missió

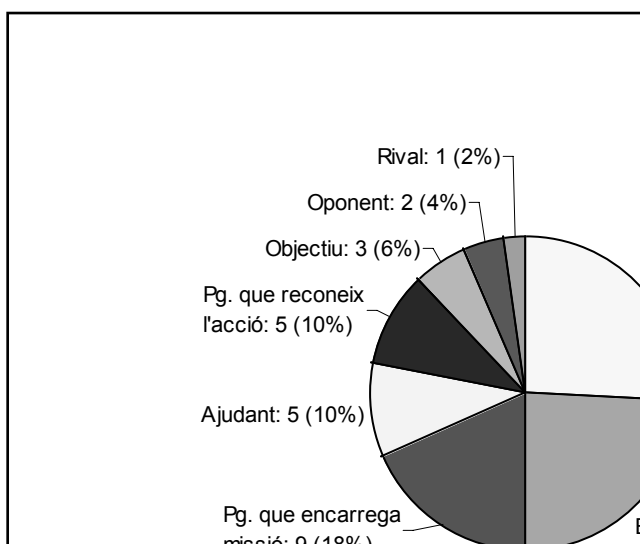
a un altre personatge, generalment espanyol. La major rellevància de tots dos rols narratius es produeix en la part inicial de la trama, la fase on es planteja el conflicte narratiu: algú desitja o necessita alguna cosa o bé, encara que no la vulgui ni la necessiti, algú altre considera que seria bona per a ell, i arrenca l'acció. Atès que la persona beneficiària de l'acció principal del protagonista és un personatge "incomplet", i resoldre els seus problemes és l'objectiu que persegueix el protagonista de l'acció, resulta significativa l'alta freqüència amb què es retrata els immigrants com a personatges amb algun tipus de problema o carència rellevant que un espanyol ha de resoldre. En canvi, la presència d'una persona immigrada com a protagonista de l'acció en les trames de les sèries d'àmbit estatal resulta sensiblement inferior.

Els beneficis que s'assignen amb més assiduitat a la persona immigrada són els relatius a fer-li justícia –venjar una agressió o una ofensa, descobrir un assassí, etc.–, altres finalitats d'ordre vivencial –seguretat, protecció, llibertat–, o algun benefici de tipus socioeconòmic –diners, feina– o legal –permís de residència o de treball, per exemple.

D'altra banda, al voltant dels rols narratius en què els immigrants apareixen amb menys freqüència –objectiu, oponent i rival–, en primer lloc és convenient puntualitzar

Gràfic 4. Rols narratius dels immigrants a les sèries de TVC

(Sobre un total de 50 rols narratius exercits per immigrants)

que només en rares ocasions l'objectiu com a categoria narrativa és encarnat per un personatge, la qual cosa sol produir-se en trames de tipus passional, generalment. En canvi, la gran escassetat d'immigrants com a oponents i rivals sí ha de ser subratllada. El fet que entre oponents i rivals de condició immigrant només sumin 6 registres de 86 fa que la representació dels immigrants com a adversaris dels espanyols sigui pràcticament inexistent en les sèries de cadenes d'àmbit estatal. Així, lluny de dibuixar una imatge dels immigrants com a enemics del protagonista (generalment un personatge espanyol), sembla que la ficció seriada de producció espanyola, per contra, tendeix a adoptar una posició "políticament correcta", on els immigrants poden causar una conflictivitat freqüent per les seves mancances, que s'han de resoldre, però gairebé mai la generen de manera voluntària. En definitiva, els immigrants poden causar problemes però no tenen voluntat de confrontació.

2. 2. 3. Televisió de Catalunya

Pel que fa a les sèries de producció catalana, l'anàlisi dels rols narratius exercits per immigrants obté la quantificació general mostrada en el gràfic 4.

És remarcable l'alt nombre de vegades en què la persona immigrada actua com a protagonista de la trama a les sèries catalanes, comparativament en un percentatge força més alt que a les sèries d'àmbit estatal: 26% per una banda i 16'3% per l'altra.

Pel que fa a la presència dels immigrants com a beneficiaris de l'acció del protagonista espanyol o català, els resultats a TVC són molt similars als de les cadenes d'àmbit estatal. En canvi, la figura de la persona immigrada apareix amb una freqüència clarament inferior com a personatge que encarrega la missió al protagonista en les sèries catalanes que no pas en les d'àmbit estatal.

D'altra banda, destaca novament que els personatges que representen immigrants de la ficció seriada catalana gairebé mai apareixen com a oponents ni com a rivals del protagonista de l'acció.

2. 2. 4. Anàlisi comparativa

La quantificació general dels rols narratius dels immigrants en les sèries de cadenes d'àmbit estatal i de TVC ofereix tres línies d'anàlisi fonamentals des del punt de vista

comparatiu, en les quals aprofundirem en les conclusions:

- En primer lloc, destaca l'elevada freqüència d'aparició del personatge que representa una persona immigrada com a beneficiari de l'acció de l'espanyol o català, tant a les sèries de cadenes d'àmbit estatal com a TVC, tot i que menys a aquesta última.
- La sensiblement superior freqüència d'aparició dels immigrants com a protagonistes de l'acció a les trames de les sèries catalanes respecte a les de producció espanyola tendeix a suggerir un grau més alt d'integració com a subjectes actius en la societat dels personatges que representen immigrants de les sèries catalanes.
- D'altra banda, tant a la ficció seriada espanyola com a la catalana, es defuig notòriament la representació de la persona immigrada com a adversari (oponent o rival) directe de personatges espanyols o catalans.

3. Estructures narratives prototípiques

L'anàlisi detallada de cadascuna de les trames de la mostra en funció del rol narratiu que exerceixen els personatges que representen immigrants ha donat com a resultat vuit estructures narratives prototípiques en què participen immigrants. La primera que presentem és compartida per la ficció seriada estatal i la catalana, en canvi, la resta d'estructures narratives prototípiques compten amb diferències significatives entre les cadenes d'àmbit estatal i TVC.

D'altra banda, cal assenyalar que les narracions prototípiques més rellevants són les que corresponen als rols narratius centrals, fonamentalment el protagonista de l'acció i el beneficiari de l'acció. Les estructures narratives sobre la persona immigrada com a ajudant del protagonista de l'acció presenten una recurrència sensiblement inferior en el conjunt de les trames de les sèries televisives.

3. 1. Estructura narrativa prototípica compartida per les cadenes d'àmbit estatal i TVC

La persona immigrada com a beneficiària passiva

L'èpica dels espanyols i catalans bons, justos i solidaris

Un espanyol o català jove, responsable i solidari, actua en l'àmbit personal o com a professional d'un servei públic o fa que un altre espanyol o català actuï per a algun immigrant

o col·lectiu d'immigrants –família o grup d'amics, generalment–, amb l'objectiu de fer justícia –venjar-lo, eliminar una falsa acusació, descobrir qui el va matar, etc.– o aconseguir per a ell o ells un benefici de tipus socioeconòmic.

Els impediments fonamentals per portar a terme la missió provenen de les lleis, les institucions i la cultura racista d'algun grup d'espanyols o catalans, o bé són problemes que la persona immigrada arrossega des del seu propi país.

En qualsevol cas, l'espanyol o català que adopta la missió positiva per a la persona immigrada acaba tenint èxit i aconsegueix el seu objectiu.

3. 2. Estructures narratives prototípiques diferents entre les cadenes d'àmbit estatal i TVC

3. 2. 1. Estructures narratives prototípiques de les cadenes d'àmbit estatal

La persona immigrada com a protagonista de l'acció que actua per a si mateixa

El gran ensarronador

A una persona immigrada llatinoamericana, que pot ser de gènere masculí o femení, jove, atractiva i amb vincles afectius amb algun espanyol o espanyola, li urgeix obtenir un benefici d'ordre socioeconòmic o passional per a si mateixa i recorre a l'engany, la seducció o la manipulació d'espanyols per aconseguir-ho.

En l'esfera sentimental, topa amb espanyols possessius i en l'esfera professional –que es dona menys que la personal–, l'obstaculització són autoritats espanyoles –caps de la feina, lleis o institucions policial o jurídica. Per contra, no acostuma a trobar ajuda i, si la troba, és merament atzarosa.

Malgrat això, gràcies a les seves competències en l'engany, la seducció i la manipulació, gairebé sempre assolix el que es proposa, encara que, en ocasions, alguna persona gelosa o una autoritat espanyola li acaba recriminant els perjudicis que ha causat amb els seus enganys.

La persona immigrada com a protagonista de l'acció que actua per a un altre

La temible iniciativa de la persona immigrada benintencionada

Un immigrant de raça negra o mulata, de gènere masculí,

cubà, jove, obert i seductor, pretén esmenar o evitar una pèrdua o perjudici que ha patit o està a punt de patir la seva parella o un amic o amiga. Amb un impuls solidari, l'immigrant s'afanya a actuar encara que no li ho hagin demanat i malgrat que l'única col·laboració efectiva que rep és per part de familiars.

En haver-se mogut en el passat o en l'actualitat dins d'una esfera d'il·legalitat, tard o d'hora topa amb alguna autoritat espanyola –caps i lleis, principalment–, de tal manera que quan actua per a uns altres immigrants acaba sempre fracassant i quan actua per a espanyols tant pot obtenir èxit com fracassar.

La persona immigrada com a beneficiària activa

L'espanyol o espanyola respon a la crida de la persona immigrada

Una persona immigrada llatinoamericana, de gènere masculí o femení, jove, seductora, simuladora i manipuladora aconsegueix que un espanyol o espanyola jove, generós i solidari, que sol treballar en serveis públics –en un hospital, com a agent de policia, etc.– s'encarregui d'aconseguir per a ell o ella més seguretat, llibertat o protecció, o bé algun benefici econòmic o legal.

Durant el desenvolupament de la missió, ajuda el personatge protagonista de l'acció, una altra persona de nacionalitat espanyola companya de feina, però entorpeix la consecució de l'objectiu algun col·lectiu d'espanyols racistes i intolerants, o lleis o normes legals restrictives respecte als drets dels immigrants.

Finalment, la persona immigrada agraeix la dedicació a l'espanyol o espanyola que ha actuat per aconseguir-li algun benefici.

La persona immigrada com a ajudant de l'acció

La tragicomèdia del justicier amb gran cor

Un immigrant de raça negra i caràcter agradable (obert, generós, simpàtic) si és un home, o una mulata amb temperament negatiu (nerviosa, insegura, atemorida) si és una dona, actua amb bona intenció per ajudar un espanyol o espanyola de raça blanca, jove, amb qui té relacions de tipus personal, amb la finalitat de suplir l'acció d'institucions públiques espanyoles o compensar situacions de desigualtat i injustícia social.

La persona immigrada es mou en àmbits d'actuació pri-

vats, en l'esfera familiar o professional, i les accions que porta a terme són bones o amb l'objectiu d'aconseguir bones causes, tot i que la persona destinatària de la seva ajuda es comporta en ocasions guiada per motivacions de característiques negatives.

Malgrat els seus bons propòsits, la intervenció de la persona immigrada resulta inútil en la majoria dels casos i es mostra incapaç de suplir funcions habitualment corresponents a organismes públics.

3. 2. 2. Estructures narratives prototípiques de la Televisió de Catalunya

La persona immigrada com a protagonista de l'acció que actua per a si mateixa

La persona immigrada que busca l'afecte per damunt de tot

Un immigrant jove, de gènere masculí i origen llatinoamericana, que és extravertit i carismàtic però, en algunes ocasions, també ensarronador, té un objectiu de tipus sentimental per a si mateix.

Encara que sovint necessita diners, l'immigrant actua fonamentalment per motivacions emocionals. Quan rep ajuda, sol ser de part d'un català o catalana intel·ligent que pertany al seu cercle familiar. En canvi, li dificulten l'acció subjectes d'autoritat, com ara lleis o porters de discoteca, o bé homes ensarronadors.

Tot i que, en un primer moment, l'immigrant arriba a assolir allò que s'havia proposat, al final acaba fracassant.

La persona immigrada com a protagonista de l'acció que actua per a un altre

L'immigrant solidari amb qui ningú se solidaritza

Un immigrant jove, de gènere masculí, sud-americà o magribí, que és solidari, carismàtic i seductor, actua en benefici d'un familiar amb problemes.

L'immigrant es mostra generós i porta a terme accions de tipus comunicatiu, dins de les esferes passional i emocional. Tot i que actua en benefici de catalans, l'immigrant no sol rebre ajuda en les seves accions i, en canvi, troba obstacles molt diversos: mitjans de comunicació, lleis, burocràcia, dones catalanes manipuladores i homes catalans. Malgrat tot, l'immigrant sol tenir èxit en la seva acció solidària.

La persona immigrada com a ajudant del protagonista de l'acció

El conseller sexual de l'home català

L'immigrant que ajuda el protagonista de l'acció és un home jove i que té una relació de tipus personal amb altres personatges, de raça blanca i origen català, a qui ajuda a través d'accions de tipus comunicatiu. L'immigrant es defineix a partir de la seva experiència sexual, que utilitza per aconsellar personatges masculins catalans en qüestions relatives al sexe.

Les motivacions que guien l'immigrant són de tipus passional, creences o instints també de tipus sexual per aconseguir beneficis de tipus passional per a l'home català a partir de la seva experiència sexual (inici de relació sentimental, aprendre a besar, lligar amb noies), i de tipus cognitiu relacionades amb el sexe (informació sobre el sexe).

4. Conclusions

En aquestes conclusions finals, més que presentar un resum del contingut dels apartats anteriors, s'hi desenvolupen algunes reflexions que fan referència als valors més profunds i significatius que configuren la imatge dels immigrants a les sèries de ficció televisives de les cadenes espanyoles d'àmbit estatal i de les catalanes.

4. 1. Sobre la visibilitat dels immigrants

La figura dels immigrants s'encarna en un conjunt de personatges que apareixen a diferents sèries de televisió, fet que suposa un reflex de la presència de la immigració en la vida social espanyola i catalana. En aquest sentit, les sèries televisives tendeixen a introduir en algunes de les seves trames narratives la figura de la persona immigrada, fent que aquesta figura sigui visible en els mons de ficció representats a les sèries. Hem de tenir en compte que aquest fet es veu afavorit per la circumstància que, en general, les sèries de producció pròpia de les cadenes d'àmbit estatal i de Televisió de Catalunya intenten reflectir, de manera realista, dramàtica o en clau de comèdia, mons de vida quotidiana tant en l'àmbit professional com en el domèstic i privat.

Això no obstant, la visibilitat de la figura de la persona

immigrada resulta molt desigual, tenint en compte alguns criteris específics:

Quant a cadenes televisives, resulta summament rellevant el fet de la pràctica absència de la figura de la persona immigrada a les sèries de producció pròpia emeses durant la temporada 2002-2003 a Televisión Española. Per al món social que reflecteix aquesta cadena a les seves sèries de ficció, la immigració a Espanya és un fet inexistent, produint un efecte d'invisibilitat de la immigració. D'aquesta manera, TVE circumscriu el tractament de temes referits a la immigració i a la construcció de la imatge de la persona immigrada únicament als espais d'informació i magazins. Resulta curiós, en tot cas, el fet que sigui precisament l'única cadena pública de televisió d'àmbit estatal la que no incorpori, en els mons de ficció de les seves sèries de producció pròpia, la temàtica de la immigració i, per tant, no sembli assumir la responsabilitat d'establir uns paràmetres per difondre algun tipus de valor social i cívic entorn del tema de la immigració.

En contrapartida, la televisió pública de Catalunya, en introduir de manera significativa personatges immigrants a les sèries de producció pròpia que emet, sí que sembla haver assumit aquesta responsabilitat social a través de la ficció seriada.

D'altra banda, a les sèries de les diferents cadenes, la visibilitat dels diversos tipus d'immigrants amb relació al seu origen resulta molt desigual. S'ofereix una presència clarament predominant d'immigrants llatinoamericans tant a les sèries d'àmbit estatal com a les de TVC. També és remarcable la presència nul·la de personatges d'origen xinès en el conjunt global de les sèries, així com l'aparició escassa de personatges d'origen magribí a les sèries de difusió estatal, en contrast amb la presència important d'immigració magribina a la societat espanyola. Sobre les raons per les quals es produeix aquest fenomen a les sèries televisives, es podrien establir diverses hipòtesis que podrien anar des de la imatge pública més o menys problemàtica o discreta que tenen aquests dos tipus d'immigració fins a la dificultat dels guionistes de les sèries per construir personatges creïbles i atractius. En tot cas, el fet apuntat aquí mereixeria una reflexió en profunditat entorn de la imatge mediàtica i social d'aquests dos col·lectius d'immigrants.

Pel que fa a les sèries catalanes específicament, cal destacar que a *El cor de la ciutat* sí que trobem un

personatge magribí rellevant (Huari), a diferència de les sèries d'àmbit estatal. Per contra, a la mostra de TVC no hi ha cap immigrant de l'Àfrica subsahariana, fet que, tenint en compte la presència considerable d'aquest tipus d'immigració a Catalunya, podria ser interessant continuar observant amb atenció. A les sèries catalanes, tampoc no s'hi troben personatges originaris de l'Europa occidental, ni del Pròxim Orient, zones geogràfiques que sí estan representades en la ficció seriada d'àmbit estatal en la temporada analitzada. Tot i així, cal tenir en compte que el nombre més alt de cadenes i també de sèries de la mostra d'àmbit estatal permet abastar amb més facilitat un nombre més alt de diferents zones de procedència dels personatges que representen immigrants.

Una altra dada d'interès es refereix a la centralitat o marginalitat del personatge que representa una persona immigrada a les sèries de televisió. A les sèries de TVC hi ha diversos personatges que resulten importants a les trames i que perduren al llarg dels episodis. En canvi, a les cadenes d'àmbit estatal aquests personatges tendeixen a aparèixer dins de les sèries a trames i subtrames que es desenvolupen només en un o dos episodis. En definitiva, són personatges que no són protagonistes dins dels mons de ficció que es presenten i, en aquest sentit, apareixen com a personatges marginals i eventuals. Aquest fet projecta la imatge d'una realitat social espanyola en què els personatges amb origen a altres països tenen una posició perifèrica i no estan integrats d'una manera estable dins de la vida social del país. A més, tenint en compte que els protagonistes estables de les sèries són aquells amb els quals la persona espectadora tendeix a identificar-se, l'absència de protagonisme dels immigrants a la ficció televisiva d'àmbit estatal podria considerar-se un símptoma de la dificultat d'identificació de l'espectadora o espectador espanyol amb la persona immigrada i, alhora, suposaria una absència de voluntat dels productors i guionistes d'anar formant el públic espectador en aquest tipus d'identificació amb la figura de "l'altre", d'aquella persona que prové d'un altre país i una altra cultura.

Com hem assenyalat, a TVC es produeix més aviat l'escenari oposat, ja que la majoria dels personatges que representen immigrants de les sèries catalanes són personatges estables en els mons de ficció: Huari i Nelson a *El cor de la ciutat*, Jairo i Kòstia a *Majoria absoluta* i Alexei a

Setze dobles. Tot i així, cal tenir molt en compte que la tendència de les sèries espanyoles a incorporar personatges nous en cada capítol és molt menys significativa en les sèries catalanes, on s'acostuma a articular les trames a través dels personatges fixos del repartiment, sense gaires aparicions eventuais d'altres personatges. En qualsevol cas, independentment de la importància que tenen aquí les diferents tendències de guió i producció, sembla que la ficció seriada catalana afavoreix més la projecció d'una figura de la persona immigrada integrada de manera estable en la societat.

En aquest sentit, només hi ha una excepció remarcable a les cadenes d'àmbit estatal: a la sèrie *Un paso adelante*, d'Antena 3, es presenta un protagonista estable anomenat Pavel, que té algunes característiques d'interès. Es tracta d'un home negre, jove, d'origen cubà, seductor i dedicat al món de l'espectacle. Per tot això, resulta una figura prototípica en alguns aspectes: l'origen llatinoamericà connecta amb la presència més elevada de llatinoamericans a les sèries televisives respecte a altres tipus d'immigrants (un predomini clar a les cadenes d'àmbit estatal i encara més destacat a la televisió catalana). D'altra banda, les seves característiques l'associen a alguns personatges que a Espanya s'han fet famosos i tenen una presència constant a la premsa del cor, els magazins i els *talk shows* televisius. És a dir, es tracta d'un prototipus de personatge amb una presència mediàtica important.

4. 2. Sobre la plenitud dels immigrants com a personatges positius

A qualsevol trama narrativa els personatges, en funció del rol que assumeixen, poden presentar característiques diferents. La figura de l'heroi prototípic tindria les qualitats següents: central, actiu, independent, eficaç i positiu.

Central: els rols narratius centrals en una trama són bàsicament el personatge protagonista de l'acció i el subjecte beneficiari de l'acció, i també, si s'escau, el subjecte que s'enfronta amb el personatge protagonista de l'acció competint per un mateix objectiu. Rols narratius més perifèrics serien el del personatge que impulsa el protagonista de l'acció a actuar, els subjectes que ajuden o dificulten que el personatge protagonista desenvolupi la seva missió i el personatge que finalment agraeix o recrimina l'acció desenvolupada pel protagonista.

En la ficció seriada d'àmbit estatal, els immigrants solen ocupar una posició central fonamentalment com a subjectes beneficiaris de l'acció d'un espanyol o espanyola, mentre que en la ficció seriada catalana el rol narratiu més freqüent dels personatges immigrants és el de protagonistes de l'acció. Aquest és un dels principals factors diferencials entre les sèries d'àmbit estatal i les catalanes, i acostava més els immigrants de les sèries de TVC a la figura del protagonista prototípic. Tot i així, en la suma de trames de sèries d'àmbit estatal i d'àmbit català, els immigrants ocupen una posició central predominant com a subjectes beneficiaris de l'acció dels espanyols o catalans.

La posició perifèrica que la persona immigrada assumeix amb més freqüència correspon al personatge que impulsa el protagonista de l'acció a actuar en benefici propi, protagonista que generalment és espanyol o català.

Actiu: un prototipus d'heroi ha d'aparèixer com un personatge que es fa càrrec de l'acompliment d'una missió. En aquest sentit, els personatges que representen immigrants que apareixen a les sèries d'àmbit estatal no es presenten de manera majoritària com a protagonistes de l'acció, però a la televisió catalana se'ls tendeix a concedir un potencial d'acció més gran.

Independent: la independència d'un personatge es fonamenta en la seva capacitat d'iniciativa no només per plantejar-se missions sinó també per desenvolupar-les personalment, sigui en benefici propi o d'altres. En contrapartida, un personatge dependent seria aquell que necessita que uns altres duguin a terme accions en benefici seu. En aquest sentit, hi ha una majoria de casos en què es construeix la imatge de la persona immigrada com a personatge dependent a les sèries d'àmbit estatal i, per contra, a les sèries catalanes, un predomini de trames en què la persona immigrada que presenta alguna mena de problema decideix iniciar l'acció pel seu compte.

Eficaç: el personatge eficaç és aquell que, en desenvolupar una acció amb un objectiu determinat, aconsegueix efectivament l'objectiu que s'havia proposat. Pot ser una acció protagonista (perquè el personatge protagonista de l'acció actui) o una acció d'ajut al personatge protagonista. Tenint en compte que l'heroi prototípic sol aconseguir gairebé sempre els seus objectius, la figura de la persona immigrada com a protagonista de l'acció presenta una imatge d'ineficàcia considerable, i se situa al voltant del

50% d'èxit en les seves actuacions, un percentatge massa baix per a un protagonista prototípic. Cal matisar, però, que a les trames de sèries catalanes la persona immigrada protagonista de l'acció aconsegueix èxits parcials en diverses ocasions, en el sentit que arriba a assolir allò que s'havia proposat però en l'últim moment acaba perdent-ho, al final del mateix capítol o en capítols posteriors.

Positiu: aquesta característica d'un personatge es defineix en funció dels valors ètics i socials que es desprenen dels objectius que persegueix i dels mitjans i de les accions que posa en pràctica per aconseguir aquests objectius, siguin de tipus socioeconòmic, institucional, vivencial, passional, etc. En general, els personatges que representen immigrants que apareixen a les sèries no persegueixen objectius de caràcter ètic o social negatius. Això no obstant, sí que acostumen a utilitzar estratègies de consecució d'aquests objectius basades en l'engany, la seducció o la manipulació d'altres personatges, majoritàriament espanyols o catalans. Els enganys, la simulació i les ensarronades predominen especialment en la forma d'actuar dels immigrants a les sèries de producció espanyola, però també són relativament freqüents a les sèries catalanes.

En resum, tot i que a les sèries catalanes es projecta una visió de la persona immigrada més propera a la de l'heroi prototípic, en termes generals, ni a les sèries d'àmbit estatal ni a les catalanes s'arriba a oferir una imatge significativa de la persona immigrada com a heroi "complet". Concretament, les característiques: central, actiu, independent, positiu i eficaç, segons han estat definides, només es troben reunides en un personatge que representa una persona immigrada en tres rols narratius sobre el total de 86 respecte a les sèries d'àmbit estatal, i en dos casos sobre el total de 50 rols narratius exercits per immigrants a les sèries de TVC, és a dir, un percentatge molt baix i similar en tots dos àmbits de difusió, al voltant del 4%.

Així, quan apareix com a personatge actiu, la persona immigrada resulta, però, ineficaç o negativa en el desenvolupament de les seves estratègies d'acció; quan és activa i independent, no ocupa un rol central dins de l'estructura narrativa de la trama; quan és eficaç és alhora dependent; de fet, la figura de la persona immigrada es presenta en molts casos com a eficaç en la dependència; i quan resulta positiva és alhora ineficaç.

Aquesta manca de plenitud en la imatge de la persona

immigrada com a heroi d'una acció contrasta amb la imatge que a les mateixes trames es presenta de molts personatges espanyols o catalans que sí que apareixen alhora com a centrals, actius, independents, positius i eficaços.

4. 3. Sobre les relacions entre els ciutadans d'origen i els immigrants

Relacions sense confrontació

El recent flux massiu d'immigració a Espanya pot generar una percepció de situació de conflicte entre les persones originàries del país i els diferents grups de persones que arriben de l'exterior.

Tant a les sèries televisives de les cadenes d'àmbit estatal com a les catalanes es defuig clarament presentar una imatge on les relacions de conflicte es facin paleses. En aquest sentit, és molt rellevant el fet que els personatges que representen immigrants s'enfrontin en molt poques ocasions amb personatges d'origen espanyol o català, sigui per competir per un mateix objectiu o per entorpir directament l'acció d'un personatge protagonista espanyol o català.

Tot i que la imatge de conflicte directe no apareix a través de la persona immigrada enfrontada amb l'espanyol o el català, la imatge de la persona immigrada presenta de manera recurrent dos valors clarament negatius en les seves relacions amb els espanyols o catalans: el problema i la simulació.

La persona immigrada com a problema

El conflicte i la competència per un mateix objectiu, sigui social, econòmic, institucional o passional, projectaria una imatge de la immigració com a col·lectiu disposat a sostreure alguna mena de bé o de valor als ciutadans originaris del país. Com hem indicat, aquesta imatge no és gens habitual a les sèries espanyoles ni a les catalanes; això no obstant, tampoc no apareix clarament la imatge oposada, la del col·lectiu d'immigrants com a persones que aporten valors al país receptor, siguin valors culturals, socials o econòmics. En aquest sentit, és rellevant el fet que, a més de les activitats que s'inclouen en el sector serveis o en el petit comerç, moltes de les activitats professionals dels immigrants que apareixen en les sèries, sobretot en les sèries d'àmbit estatal, estiguin lligades al

món de l'espectacle o a activitats il·legals, però que no es presentin immigrants en activitats professionals com la construcció o l'agricultura, freqüents en la realitat social de la immigració i que projectarien la imatge d'un esforç productiu beneficiós per al desenvolupament de la societat.

D'altra banda, a TVC sí que trobem personatges que representen immigrants que amb certa freqüència porten a terme amb èxit accions destinades a afavorir altres personatges catalans, però el fet que quan això succeeix es produeixi gairebé sempre dins de cercles estrictament personals o familiars de la persona immigrada dificulta la projecció d'aquestes accions positives com a valor social i col·lectiu en les trames de les sèries catalanes.

Per tant, en termes molt generals, es pot afirmar que, a les sèries, els immigrants no sostreuen, però tampoc no aporten. Una imatge molt recurrent en les trames de les sèries televisives d'àmbit estatal, que ho és menys en les sèries catalanes tot i que també hi apareix en diverses ocasions, és la de la persona immigrada amb mancances i problemes, que finalment un espanyol o català, generós i solidari, ha de resoldre. Aquí apareix la imatge de la persona immigrada com a problema. Així doncs, la persona immigrada no es presenta gairebé mai com a usurpadora però tampoc clarament com a benefactora, i en la dicotomia entre aparèixer com a problema o com a solució, la immigració apareix més aviat com a problema.

Les relacions de confiança: simulació i transparència

A les trames de les sèries televisives d'àmbit estatal, la persona immigrada sol aparèixer sovint com un personatge que recorre a la manipulació, la seducció i l'engany davant el personatge espanyol per aconseguir els seus objectius, que assoleix en molts casos. En aquest sentit, els personatges espanyols apareixen com a ingenus que es deixen enganyar o com a persones que han d'estar permanentment alerta per evitar ser enganyades. Tenim, doncs, un element de relació problemàtica molt important entre els col·lectius immigrant i espanyol que afecta fonamentalment les relacions de confiança entre uns i altres. Cal tenir en compte que les relacions de confiança són absolutament fonamentals per desenvolupar activitats de cooperació entre tots dos col·lectius.

D'altra banda, la persona immigrada apareix en ocasions com un individu amb greus problemes i mancances que són

conseqüència de diferents factors, com la situació en el país d'origen, les dificultats legals, institucionals i socioeconòmiques amb què es troba al país receptor, grups que encarnen la cultura racista a la nostra societat o les màfies internacionals d'immigració. En tot cas, la persona immigrada sol aparèixer com a víctima, és a dir, com algú la situació negativa de la qual no és conseqüència de conductes pròpies que puguin ser reprovables. En aquest sentit, la persona immigrada apareix, en principi, exempta de culpa; com tota víctima, és una víctima innocent. Això no obstant, també és freqüent, a les trames de les sèries d'àmbit estatal, el fet que la persona immigrada utilitzi la seva situació de víctima per fer actuar en benefici seu espanyols de caràcter solidari. Això sol estar lligat a estratègies d'engany i de manipulació per part de la persona immigrada, per assegurar-se que un espanyol o espanyola actuï en favor seu. En conseqüència, el que en principi és una situació d'innocència que a la persona immigrada se li pressuposa, en ocasions es reconverteix finalment, per l'ús d'estratègies de victimisme, en una posició de culpabilitat.

En canvi, pel que fa a la ficció seriada catalana, la figura de la persona immigrada no es vincula tan sovint a la simulació ni a actes de persuasió o manipulació d'altres personatges per fer que actuïn en benefici seu, en primer lloc perquè la persona immigrada de les sèries de TVC que presenta alguna mena de problema acostuma a actuar pel seu compte i, en segon lloc, perquè, tot i que la persona immigrada de les sèries catalanes recorre ocasionalment a enganys o ensarronades, ho fa amb menys freqüència que en les trames de les sèries d'àmbit estatal. Tenint en compte l'esmentada aparició d'ensarronades per part d'immigrants també a les sèries catalanes, que tot i que no és molt recurrent tampoc no es podria considerar merament anecdòtica, no podríem dir que la persona immigrada d'aquestes sèries se situa clarament en el valor de la transparència, però, en qualsevol cas, sí que es pot afirmar que la persona immigrada de les sèries catalanes no es troba tan marcadament associada a la simulació i l'engany com la de les sèries d'àmbit estatal.

Integració o exclusió

Podem classificar els diferents nivells d'integració en la societat a través de quatre àmbits fonamentals: l'àmbit

personal, el professional, el social i l'institucional. Pel que fa als dos últims, trobem el fet que els personatges que representen immigrants de les telesèries participen molt poc en esferes socials o institucionals i, quan ho fan, sol ser per obligació o sota alguna mena de pressió. Si sumem a això la presència elevada, tant en les sèries d'àmbit estatal com en les catalanes, de subjectes institucionals o subjectes d'autoritat com a adversaris de la persona immigrada, podem veure clarament que la integració dels immigrants de les sèries de televisió en les esferes social i institucional és pràcticament inexistent.

Pel que fa a les esferes personal i professional, s'aprecien diferències significatives entre les sèries d'àmbit estatal i les de TVC:

La majoria dels personatges que representen immigrants de les sèries de TVC estan casats amb una parella catalana o bé estan integrats dins d'una família catalana, mentre que, en contrapartida, en la temporada analitzada no se'ls presenta amb gaire freqüència en els àmbits laborals respectius, i de fet algun d'aquests personatges es troba a l'atur. Tot i la rellevància de la integració familiar de la persona immigrada en les sèries catalanes, cal assenyalar que en diverses trames l'estabilitat d'aquesta integració es posa en perill, a causa de conflictes amb grups racistes que provoquen l'abandonament temporal de la família, l'arribada d'un nou component a la família, o bé problemes de parella que desemboquen en una separació.

D'altra banda, en les sèries d'àmbit estatal es produeix més visibilitat de la persona immigrada en l'àmbit laboral, sobretot en el sector de serveis i en el món de l'espectacle, però també en moltes ocasions es representa la persona immigrada vinculada a esferes il·legals o al marge de la legalitat, com ara la prostitució o la delinqüència.

En definitiva, en general no s'acaba de consolidar totalment la integració de la persona immigrada, tant a les sèries de difusió estatal com a les catalanes, ja que l'aparició d'algun problema familiar amb conseqüències importants o bé la condició *al·legal* del seu àmbit laboral tendeixen a impedir la projecció d'una imatge d'integració plena de la persona immigrada.

Amics i enemics

Per resoldre els seus problemes i mancances, la persona immigrada troba personatges que li donen suport o que, al

contrari, tendeixen a impossibilitar la resolució dels seus problemes. En la majoria dels casos, els personatges que donen suport a la persona immigrada i que assumeixen la missió d'atendre les seves necessitats estan encarnats per espanyols o catalans que actuen de manera individual i des d'un rol privat, tot i que sovint la seva actuació es desenvolupa en el marc d'una institució pública. Així, és habitual l'aparició a les trames de les sèries televisives d'espanyols o catalans solidaris, generosos, voluntaristes i intel·ligents que actuen en benefici dels immigrants. La posició negativa es trasllada gairebé sempre de l'esfera del que és individual i privat envers l'esfera d'allò abstracte, col·lectiu o institucional, tant a les sèries d'àmbit estatal com a les catalanes. D'aquesta manera, els factors que dificulten la possible solució dels problemes de la persona immigrada són personatges abstractes, com les normes socials i institucionals i les legislacions de l'Estat que afecten aquests col·lectius, així com personatges col·lectius com ara grups racistes o màfies d'immigració internacional. Apareix, per tant, una certa tendència a projectar una imatge que, explicada d'una manera molt directa, respondria a l'esquema següent: l'espanyol i el català són bons, el "sistema" és el dolent.

S'ha de destacar el fet que, tant a les cadenes d'àmbit estatal com a les catalanes, no aparegui una presència significativa de solidaritat entre els mateixos immigrants, més enllà d'alguns casos que es donen per raons familiars, d'amor o amistat, i resulta encara més rellevant l'absència de suport per part d'organitzacions socials d'immigrants. Aquest fet projecta la imatge que la persona immigrada és un subjecte aïllat que resol els seus problemes de manera individual, incapaç de generar estructures de suport a través d'organitzacions socials pròpies. Aquestes associacions ja existeixen en el nostre país, tot i que encara, amb tota seguretat, tenen un caràcter embrionari. Crida l'atenció que aquest fet no es reflecteixi a les sèries televisives i, al contrari, sobretot en les sèries d'àmbit estatal, sí que es faci referència de manera recurrent a l'existència d'organitzacions il·legals i delictives, com ara les màfies d'immigració, de tràfic de drogues, de tràfic de blanques amb dones estrangeres, etc.

4. 4. La gestió comunicativa de la imatge social de la persona immigrada

El món de la ficció televisiva, sobretot aquell que pretén

representar la realitat social d'un país, és molt important en la creació d'imaginari sobre col·lectius socials específics. Amb tota seguretat, la gestió política, social, institucional i cultural de les relacions entre els ciutadans originaris del país i els immigrants serà una qüestió fonamental en el desenvolupament de la societat en les pròximes dècades. La construcció de mons de ficció, en un mitjà d'influència tan important com la televisió, jugarà, en aquest sentit, un paper molt rellevant. La ficció televisiva no només reflecteix la realitat, sinó que, sobretot i especialment, projecta i difon marcs de referència, imatges i estereotips que incideixen directament en la manera com els ciutadans viuen la realitat social.

Tal com hem pogut veure a través dels resultats d'aquesta investigació, les sèries de ficció televisiva a Espanya i Catalunya no alimenten els valors més directament racistes i xenòfobs que es podrien estar incubant en la societat; no obstant això, hi ha algunes dades que conviden a la reflexió. Per exemple, per què hi ha cadenes que fugen directament de la presència de la persona immigrada en els seus mons de ficció? o, quin problema existeix respecte a la figura del xinès en la societat espanyola i catalana perquè sigui inexistent en les sèries de ficció televisiva? i respecte a la figura del magribí en les sèries de les cadenes d'àmbit estatal?

D'altra banda, hi ha certs valors assignats als immigrants, més recurrents en les sèries d'àmbit estatal que no pas en les catalanes, que no faciliten la seva incorporació plena a la vida de la societat ni una actitud positiva de la resta de ciutadans envers aquest col·lectiu. Es pot dir clarament que, en funció de les imatges que es transmeten i de les estructures narratives que es construeixen a les sèries d'àmbit estatal, es generarà en el públic espectador espanyol una actitud de desconfiança respecte a la persona immigrada: a les trames de les sèries d'àmbit estatal, la persona immigrada sol ser ineficaç i incompetent, no està capacitada per aconseguir aquells objectius que es proposa, i/o tendeix a la simulació, la manipulació i l'engany. Com a conseqüència, no es pot confiar en l'eficàcia d'allò que la persona immigrada fa, ni tampoc en la veracitat d'allò que la persona immigrada diu. Com ja hem indicat anteriorment, un projecte col·lectiu comú, compartit per immigrants i espanyols, ha de fonamentar-se en una relació prèvia de confiança mútua i la construcció

d'aquesta possible i desitjable relació podria veure's afectada negativament pels imaginaris col·lectius que es projecten a través de les sèries televisives.

En aquest sentit, com en altres ocasions, trobem a les sèries catalanes un reflex atenuat d'allò que s'observa de forma més evident en les sèries d'àmbit estatal: tot i que els personatges que representen immigrants de la ficció seriada catalana no projecten desconfiança de forma tan recurrent com els de les sèries d'àmbit estatal, cal no passar per alt que el retrat dels immigrants a les sèries catalanes sovint també va acompanyat d'una certa ombra de desconfiança.

Finalment, cal recordar que una gestió adequada de la imatge de la immigració requereix un qüestionament constant dels continguts de ficció que es transmeten a través dels mitjans de comunicació de masses, una anàlisi que vagi més enllà del que és superficial i evident per aprofundir en les estructures i els valors subjacents dels missatges que es transmeten, estructures i valors que tenen una gran importància respecte a la construcció dels imaginaris que es generen a la nostra societat al voltant de la immigració.

Nota

- 1 El projecte va obtenir, amb aquest títol, un ajut PGC-MCYT del Ministeri de Ciència i Tecnologia del Govern espanyol en la convocatòria de 2001 i el va liderar el grup consolidat UNICA de la Universitat Pompeu Fabra, sota la direcció, com a investigador principal, del Dr. Josep Gifreu.

Bibliografia

- ALTHEIDE, D. L. *Creating Reality: How TV News Distorts Events*. Beverly Hills-London: Sage, 1976.
- ALTHEIDE, D. L. *Qualitative media analysis*. Thousand Oaks (Calif.): Sage, 1996.
- GREIMAS, A. J. *En torno al sentido, ensayos semióticos*. Madrid: Fragua, 1973.
- GREIMAS, A. J. *Del sentido II, ensayos semióticos*. Madrid: Gredos, 1989.
- GREIMAS, A. J. *Narrative semiotics and cognitive discourses*. London: Pinter, 1990.
- MUMBY, D. (comp.) *Narrativa y control social*. Buenos Aires: Amorrortu Editores, 1997.
- REESE, S. D.; GANDY, O. H.; GRAN, A. E. (eds.) *Framing Public Life*. Mahwah-London: Lawrence Erlbaum Ass. Publishers, 2001.
- RICOEUR, P. *Historia y narrativa*. Barcelona: Paidós, 1999.
- IYENGAR, S. *Is Anyone Responsible? How Television Frames Political Issues*. Chicago-London: University of Chicago Press, 1991.
- TAMBLING, J. *Narrative and ideology*. Milton Keynes: Open University Press, 1991.
- VAN DICK, T. A., *Racismo y análisis crítico de los medios*. Barcelona: Paidós, 1997.

Annex

La imatge pública de la immigració a les sèries de televisió

Anàlisi de ficció

Plantilla metodològica per analitzar trames narratives

La plantilla d'anàlisi que es presenta ha estat dissenyada amb l'objectiu d'identificar els trets més destacats i significatius de les estructures narratives dins d'un corpus en què s'inclou un gran volum d'unitats d'estudi.

Aquesta plantilla està específicament adreçada a l'anàlisi de les trames de ficció en les sèries de televisió i en les quals apareix la figura d'algun personatge caracteritzat com a persona immigrada; no obstant això, també podria utilitzar-se, introduint els canvis específics oportuns, per estudiar altres tipus de corpus de diferents gèneres i temàtiques.

La plantilla s'organitza a partir dels diferents tipus de rols narratius que pot complir un personatge. Aquests rols narratius es corresponen fonamentalment amb aquells que estan definits en el marc teòric de la semiòtica narrativa. Cada personatge d'una trama narrativa se situa dins del rol o els rols narratius que compleix dins d'aquesta trama i, a partir d'aquesta ubicació, la plantilla permet identificar diferents aspectes del personatge, com ara la caracterització en termes de tipus de subjecte, els trets físics, cognitius o emocionals, els espais i el temps en què actua, les creences i passions que l'impulsen a actuar, les capacitats i competències que li permeten realitzar una acció, el tipus d'accions que desenvolupa, els objectius que persegueix, els resultats de l'acció, les relacions amb altres personatges, etc.

La plantilla d'anàlisi està, per tant, organitzada per obtenir una informació sistemàtica i exhaustiva de cada personatge, o de cada tipus de personatge, en el marc d'una gran quantitat de trames narratives. Aquesta plantilla també permet obtenir informació sobre les estructures profundes

més significatives en el conjunt de les unitats narratives analitzades.

Per utilitzar aquesta plantilla cal desenvolupar, implementar i emprar un programa informàtic específicament dissenyat que permeti organitzar i creuar de manera flexible la informació amb la finalitat que pugui ser explotada adequadament.

Per emprar la present plantilla s'estableixen quatre fases fonamentals:

1. S'analitza cada unitat narrativa a partir de les categories establertes. Després de l'estudi de cada unitat narrativa, s'emplena la plantilla amb l'objectiu de reflectir l'estructura profunda del contingut d'aquesta unitat.
2. Els registres del conjunt d'unitats narratives analitzades són introduïts en un sistema informàtic dissenyat amb aquesta finalitat.
3. Es decideixen les qüestions sobre les quals es pretén obtenir respostes i s'explota, en aquest sentit, la informació emmagatzemada en el sistema informàtic.
4. S'analitzen les dades obtingudes i se n'extreuen conclusions.

I. IDENTIFICACIÓ DE LES UNITATS D'ANÀLISI

1. Número d'unitat
2. Número d'analista
3. Data d'anàlisi
4. Número de fitxa ID producte ficció

II. IDENTIFICACIÓ DE LES TRAMES D'ANÀLISI

1. Unitat d'anàlisi (trama)
2. Nombre de trames (total)
3. Tipus de trama
 - a. Principal
 - b. Secundària
4. Nombre d'escenes (trama)
5. Durada de la trama/total
6. Resum de la trama
7. IDENTIFICACIÓ DE PARAULES CLAU
 - a. Tema principal
Paraules clau
 - b. Actors
Paraules clau
 - c. Accions
Paraules clau
 - d. Àrees territorials
Paraules clau

MARCS NARRATIUS

I. SUBJECTE D'ACCIÓ (HEROI)

1. TIPOLOGIES

- a. **Tipologia 1**
 - I. Individual
 - II. Col·lectiu
- b. **Tipologia 2**
 - I. Figuratiu
 - II. Abstracte
- c. **Tipologia 3**
 - I. Element sobrenatural (cal especificar)
 - II. Element natural (cal especificar)
 - III. Artefacte (cal especificar)
 - IV. Individus o col·lectius humans (cal especificar)
 - V. Elements culturals (cal especificar)
- d. **Públic**
 - I. Politicoinstitucional (cal especificar)
 - II. Social (cal especificar)
- e. **Privat**
 - I. Professional (cal especificar)
 - II. Personal (cal especificar)

2. CARACTERÍSTIQUES

- a. **Trets físics, edat i gènere** (cal especificar)
- b. **Caràcter, ètics, passionals, cognitius** (cal especificar)
- c. **Origen** (cal especificar)

3. COMPETÈNCIES PER A L'ACTUACIÓ

- a. **Voler**
 - I. Sí
 - II. No
 1. Explícit
 2. Es pressuposa
 3. Indefinit
- b. **Haver de**
 - I. Sí
 - II. No
 1. Explícit
 2. Es pressuposa
 3. Indefinit

c. Poder

- I. Sí
- II. No
 - 1. Explícit
 - 2. Es pressuposa
 - 3. Indefinit

d. Saber

- I. Sí
- II. No
 - 1. Explícit
 - 2. Es pressuposa
 - 3. Indefinit

4. PASSIONS I CREENCES

Impulsen a actuar:

- a. Passions** (cal especificar)
- b. Creences** (cal especificar)

5. ESPAIS I TEMPS D'ACTUACIÓ

- a. Espais** (cal especificar)
- b. Temps** (cal especificar)

6. ACCIONS/TRANSFORMACIONS DEL SUBJECTE D'ACCIÓ

a. Destinada a:

- I. Fer guanyar un objecte
- II. Fer perdre un objecte
- III. Mantenir una possessió d'objecte
- IV. Mantenir una manca d'objecte

b. Tipus d'acció:

- I. Material-somàtica (cal especificar)
- II. Cognitiva (cal especificar)
- III. Comunicativa (cal especificar)
- IV. Institucional (cal especificar)

c. Esfera d'actuació:

I. Pública

- 1. Políticoinstitucional (cal especificar)
- 2. Social (cal especificar)

II. Privada

- 1. Professional (cal especificar)
- 2. Personal (cal especificar)

II. SUBJECTE D'ESTAT (BENEFICIAT/PERJUDICAT)

1. TIPOLOGIES

a. Tipologia 1

- I. Individual
- II. Col·lectiu

b. Tipologia 2

- I. Figuratiu
- II. Abstracte

c. Tipologia 3

- I. Element sobrenatural (cal especificar)
- II. Element natural (cal especificar)
- III. Artefacte (cal especificar)
- IV. Individus o col·lectius humans (cal especificar)
- V. Elements culturals (cal especificar)

d. Públic

- I. Políticoinstitucional (cal especificar)
- II. Social (cal especificar)

e. Privat

- I. Professional (cal especificar)
- II. Personal (cal especificar)

2. CARACTERÍSTIQUES

a. Trets físics, edat i gènere (cal especificar)

b. Caràcter, ètics, passionals, cognitius (cal especificar)

c. Origen (cal especificar)

3. ESPAIS I TEMPS D'ACTUACIÓ

a. Espais (cal especificar)

b. Temps (cal especificar)

III. OBJECTE DE VALOR

TIPOLOGIA

1. Vivencial/existencial (cal especificar)

2. Social/econòmic (cal especificar)

3. Ètic/polític (cal especificar)

4. Passional (cal especificar)

5. Cognitiu (cal especificar)

6. Competències per actuar i aconseguir objectius

- a. **Voler**
- b. **Haver de**
- c. **Saber**
- d. **Poder**

IV. ADJUVANT

1. TIPOLOGIES

a. Tipologia 1

- I. Individual
- II. Col·lectiu

b. Tipologia 2

- I. Figuratiu
- II. Abstracte

c. Tipologia 3

- I. Element sobrenatural (cal especificar)
- II. Element natural (cal especificar)
- III. Artefacte (cal especificar)
- IV. Individus o col·lectius humans (cal especificar)
- V. Elements culturals (cal especificar)

d. Públic

- I. Políticoinstitucional (cal especificar)
- II. Social (cal especificar)

e. Privat

- I. Professional (cal especificar)
- II. Personal (cal especificar)

2. CARACTERÍSTIQUES

- a. **Trets físics, edat i gènere** (cal especificar)
- b. **Caràcter, ètics, passionals, cognitius** (cal especificar)
- c. **Origen** (cal especificar)

3. BENEFICIS DE L'ACCIÓ DE L'AJUDA

TIPOLOGIA

- a. **Vivencial / existencial** (cal especificar)
- b. **Social i econòmic** (cal especificar)
- c. **Ètic i polític** (cal especificar)
- d. **Passional** (cal especificar)
- e. **Cognitiu** (cal especificar)

f. Competències per actuar i aconseguir objectius

- I. **Voler**
- II. **Haver de**
- III. **Saber**
- IV. **Poder**

4. ACCIÓ DE L'AJUDA

a. Destinada a:

- I. Fer guanyar un objecte
- II. Fer perdre un objecte
- III. Mantenir una possessió d'objecte
- IV. Mantenir una manca d'objecte

b. Tipus d'acció:

- I. Material-somàtica (cal especificar)
- II. Cognitiva (cal especificar)
- III. Comunicativa (cal especificar)
- IV. Institucional (cal especificar)

c. Esfera d'actuació:

- I. Pública
 - 1. Políticoinstitucional (cal especificar)
 - 2. Social (cal especificar)
- II. Privada
 - 1. Professional (cal especificar)
 - 2. Personal (cal especificar)

V. OPONENT

1. TIPOLOGIES

a. Tipologia 1

- I. Individual
- II. Col·lectiu

b. Tipologia 2

- I. Figuratiu
- II. Abstracte

c. Tipologia 3

- I. Element sobrenatural (cal especificar)
- II. Element natural (cal especificar)
- III. Artefacte (cal especificar)
- IV. Individus o col·lectius humans (cal especificar)
- V. Elements culturals (cal especificar)

- d. **Públic**
 - I. Políticoinstitucional (cal especificar)
 - II. Social (cal especificar)
- e. **Privat**
 - I. Professional (cal especificar)
 - II. Personal (cal especificar)

- II. **Privada**
 - 1. Professional (cal especificar)
 - 2. Personal (cal especificar)

2. CARACTERÍSTIQUES

- a. **Trets físics, edat i gènere** (cal especificar)
- b. **Caràcter, ètics, passionals, cognitius** (cal especificar)
- c. **Origen** (cal especificar)

3. PERJUDICIS DE L'ACCIÓ D'OPOSICIÓ TIPOLOGIA

- a. **Vivencial/existencial** (cal especificar)
- b. **Social/econòmic** (cal especificar)
- c. **Ètic/polític** (cal especificar)
- d. **Passional** (cal especificar)
- e. **Cognitiu** (cal especificar)
- f. **Competències per actuar i aconseguir objectius**
 - I. **Voler**
 - II. **Haver de**
 - III. **Saber**
 - IV. **Poder**

4. ACCIÓ D'OPOSICIÓ

- a. **Destinada a:**
 - I. Fer guanyar un objecte
 - II. Fer perdre un objecte
 - III. Mantenir una possessió d'objecte
 - IV. Mantenir una manca d'objecte
- b. **Tipus d'acció:**
 - I. Material-somàtica (cal especificar)
 - II. Cognitiva (cal especificar)
 - III. Comunicativa (cal especificar)
 - IV. Institucional (cal especificar)
- c. **Esfera d'actuació:**
 - I. **Pública**
 - 1. Políticoinstitucional (cal especificar)
 - 2. Social (cal especificar)

VI. CONTRACTE (DESTINADOR / DESTINATARI)

DESTINADOR

1. Tipologies

- a. **Tipologia 1**
 - I. Individual
 - II. Col·lectiu
- b. **Tipologia 2**
 - I. Figuratiu
 - II. Abstracte

2. Intern al subjecte

- a. **Tipologia**
 - I. **Caràcter** (cal especificar)
 - II. **Valors ètics** (cal especificar)
 - III. **Passions** (cal especificar)
 - IV. **Creences** (cal especificar)
 - V. **Instints** (cal especificar)
 - VI. **Altres** (cal especificar)

b. Manipulació contractual

- I. **Promesa** (cal especificar)
- II. **Amenaça** (cal especificar)
- III. **Sedució** (cal especificar)
- IV. **Provocació** (cal especificar)

c. Efecte de la manipulació contractual

- I. **Fer voler** (provocar desitjos) (cal especificar)
- II. **Fer haver de** (provocar obligacions) (cal especificar)

d. Espais i temps d'actuació

- I. **Espais** (cal especificar)
- II. **Temps** (cal especificar)

3. Extern al subjecte

- a. **Tipologia**
 - I. **Públic**

1. Políticoinstitucional (cal especificar)
2. Social (cal especificar)
- II. Privat**
 1. Professional (cal especificar)
 2. Personal (cal especificar)
- b. Característiques**
 - I. Trets físics, edat i gènere** (cal especificar)
 - II. Caràcter, ètics, passionals, cognitius** (cal especificar)
 - III. Origen** (cal especificar)
- c. Competències per a l'actuació**
 - I. Voler**
 1. Sí
 2. No
 3. Explícit
 4. Es pressuposa
 5. Indefinit
 - II. Haver de**
 1. Sí
 2. No
 3. Explícit
 4. Es pressuposa
 5. Indefinit
 - III. Poder**
 1. Sí
 2. No
 3. Explícit
 4. Es pressuposa
 - IV. Saber**
 1. Sí
 2. No
 3. Explícit
 4. Es pressuposa
 5. Indefinit
- d. Passions i creences**

Impulsen a actuar:

 - I. Passions** (cal especificar)
 - II. Creences** (cal especificar)
- e. Manipulació contractual**
 - I. Promesa** (cal especificar)
 - II. Amenaça** (cal especificar)
 - III. Seducció** (cal especificar)
 - IV. Provocació** (cal especificar)

- f. Efecte de la manipulació contractual**
 - I. Fer voler** (provocar desitjos) (cal especificar)
 - II. Fer haver de** (provocar obligacions) (cal especificar)
- g. Espais i temps d'actuació**
 - I. Espais** (cal especificar)
 - II. Temps** (cal especificar)

VII. SANCIÓ (DESTINADOR/DESTINATARI)

DESTINADOR

1. TIPOLOGIES

a. Tipologia 1

- I. Individual
- II. Col·lectiu

b. Tipologia 2

- I. Figuratiu
- II. Abstracte

c. Tipologia 3

- I. Element sobrenatural (cal especificar)
- II. Element natural (cal especificar)
- III. Artefacte (cal especificar)
- IV. Individus o col·lectius humans (cal especificar)
- V. Elements culturals (cal especificar)

d. Públic

- I. Políticoinstitucional (cal especificar)
- II. Social (cal especificar)

e. Privat

- I. Professional (cal especificar)
- II. Personal (cal especificar)

2. CARACTERÍSTIQUES

- a. Trets físics, edat i gènere** (cal especificar)
- b. Caràcter, ètics, passionals, cognitius** (cal especificar)
- c. Origen** (cal especificar)

3. COMPETÈNCIES PER A L'ACTUACIÓ

a. Voler

- I Sí

- II. No
 - 1. Explícit
 - 2. Es pressuposa
 - 3. Indefinit

b. Haver de

- I. Sí
- II. No
 - 1. Explícit
 - 2. Es pressuposa
 - 3. Indefinit

c. Poder

- I. Sí
- II. No
 - 1. Explícit
 - 2. Es pressuposa
 - 3. Indefinit

d. Saber

- I. Sí
- II. No
 - 1. Explícit
 - 2. Es pressuposa
 - 3. Indefinit

4. PASSIONS I CREENCES

Impulsen a actuar:

- a. **Passions** (cal especificar)
- b. **Creences** (cal especificar)

5. ESPAIS I TEMPS D'ACTUACIÓ

- a. **Espais** (cal especificar)
- b. **Temps** (cal especificar)

6. SANCIÓ

Tipus de sanció:

a. Reconeixement

- I. Positiu (cal especificar)
- II. Negatiu (cal especificar)

b. Retribució

- I. Premi (cal especificar)
- II. Càstig (cal especificar)

VIII. ANTISUBJECTE

1. TIPOLOGIES

a. Tipologia 1

- I. Individual
- II. Col·lectiu

b. Tipologia 2

- I. Figuratiu
- II. Abstracte

c. Tipologia 3

- I. Element sobrenatural (cal especificar)
- II. Element natural (cal especificar)
- III. Artefacte (cal especificar)
- IV. Individus o col·lectius humans (cal especificar)
- V. Elements culturals (cal especificar)

d. Públic

- I. Políticoinstitucional (cal especificar)
- II. Social (cal especificar)

e. Privat

- I. Professional (cal especificar)
- II. Personal (cal especificar)

2. CARACTERÍSTIQUES

- a. **Trets físics, edat i gènere** (cal especificar)
- b. **Caràcter, ètics, passionals, cognitius** (cal especificar)
- c. **Origen** (cal especificar)

3. COMPETÈNCIES PER A L'ACTUACIÓ

a. Voler

- I. Sí
- II. No
 - 1. Explícit
 - 2. Es pressuposa
 - 3. Indefinit

b. Haver de

- I. Sí
- II. No
 - 1. Explícit
 - 2. Es pressuposa
 - 3. Indefinit

c. Poder

- I. Sí

- II. No
 - 1. Explícit
 - 2. Es pressuposa
 - 3. Indefinit

d. Saber

- I. Sí
- II. No
 - 1. Explícit
 - 2. Es pressuposa
 - 3. Indefinit

4. PASSIONS I CREENCES

Impulsen a actuar:

- a. **Passions** (cal especificar)
- b. **Creences** (cal especificar)

5. ESPAIS I TEMPS D'ACTUACIÓ

- a. **Espais** (cal especificar)
- b. **Temps** (cal especificar)

6. ACCIONS/TRANSFORMACIONS DE L'ANTISUBJECTE

a. Destinada a:

- I. Fer guanyar un objecte
- II. Fer perdre un objecte
- III. Mantenir una possessió d'objecte
- IV. Mantenir una manca d'objecte

b. Tipus d'acció:

- I. Material-somàtica (cal especificar)
- II. Cognitiva (cal especificar)
- III. Comunicativa (cal especificar)
- IV. Institucional (cal especificar)

c. Esfera d'actuació:

I. Pública

- 1. Políticoinstitucional (cal especificar)
- 2. Social (cal especificar)

II. Privada

- 1. Professional (cal especificar)
- 2. Personal (cal especificar)

IX. ESTATS FINALS

1. Relació subjecte estat/objecte de valor

- a. Conjunció
- b. Disjunció

2. Acció del subjecte d'acció

- a. Èxit
- b. Fracàs